

Analiza usklađenosti lokacije
„Vasove vode” u odnosu na važeću
zakonsku regulativu iz oblasti
upravljanja otpadom

Aleksandar Perović

SADRŽAJ

UVOD	3
1. RELEVANTNI ZAKONSKI PROPISI IZ OBLASTI UPRAVLJANJA OTPADOM	3
1.1. Analiza usklađenosti lokacije „Vasove vode” u odnosu na važeću zakonsku regulativu iz oblasti upravljanja otpadom	3
1.1.1. „Vasove vode” kao lokacija za privremeno odlagalište komunalnog otpada iz opštine Berane	4
1.1.2. „Vasove vode” kao lokacija za izgradnju regionalne sanitarne deponije za opštine Berane, Rožaje, Plav i Andrijevica	5
2. ZAKON O PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	7
PREPORUKE I ZAKLJUČAK	8

UVOD

Imajući u vidu zadatak dobijen od koordinatora Ekspertskog tima Prof. dr Burića (*Zakonski okvir-propisi za upravljanje otpadom i uslovi za izgradnju deponija*), u svom izvještaju trudio sam se da precizno ukažem na ključne segmente kako bih dao skromni doprinos kvalitetu Elaborata Ekspertize projekta čvrstog komunalnog otpada deponije „Vasove vode” – Berane.

Takođe, kao predstavnik mještana MZ Beranselo i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine u Ekspertskom timu, osjećao sam i profesionalnu i ličnu potrebu i obavezu da sem propisa za upravljanje otpada, samoinicijativno u svoj izvještaj uključim i još jedan – važeći Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („*Službeni list RCG*“, broj 80/05 i „*Službeni list CG*“, broj 40/10, 73/10 i 40/11), obzirom da je Elaborat procjene uticaja izgradnje regionalne sanitarne deponije u opštini Berane na životnu sredinu, koji je uradila firma MEDIX d.o.o. iz Podgorice, odnosno validnost Ekološke saglasnosti koju je izdalo tadašnje Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, takođe bio jedan od bitnih momenata koji je dijametralno suprotno tumačen od strane nadležnih institucija sa jedne i mještana i nevladinih organizacija sa druge strane.

Nadam se da će to doprinijeti da Ekspertski tim, na najvećem mogućem nivou, ispuni Programski zadatak i utiče na prevazilaženje postojećeg, odgovorno tvrdim, neodrživog stanja kada je upravljanje otpadom u opštini Berane u pitanju.

1. RELEVANTNI ZAKONSKI PROPISI IZ OBLASTI UPRAVLJANJA OTPADOM

Relevantni zakonski propisi:

- Zakon o upravljanju otpadom (*"Sl. list Crne Gore", br. 64/11 od 29.12.2011*),
- Pravilnik o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija za otpad, stručnoj spremi, kvalifikacijama rukovodioca deponija i vrstama otpada i uslovima za prihvatanje otpada na deponiji (*"Sl. list CG", br. 84/09*),

1.1. Analiza usklađenosti lokacije „Vasove vode” u odnosu na važeću zakonsku regulativu iz oblasti upravljanja otpadom

U ovom dijelu Izvještaja, a poštujući suštinu Sporazuma potpisanog između Opštine Berane i MZ Beranselo i Programskog zadatka, stavljen je akcenat na relevantne članove važeće zakonske regulative, kako i na određene dokumente koji takođe mogu doprinijeti konačnim preporukama Ekspertskog tima.

1.1.1 „Vasove vode” kao lokacija za privremeno odlagalište komunalnog otpada iz opštine Berane

Relevantni dio Zakona o upravljanju otpadom (*“Sl. list Crne Gore”, br. 64/11 od 29.12.2011*).

Privremeno skladištenje komunalnog otpada

Član 78

(1) Jedinice lokalne samouprave koje nemaju izgrađenu deponiju u skladu sa zakonom mogu komunalni otpad:

- predati privrednom društvu ili preduzetniku koji ima dozvolu za preradu i/ili odstranjivanje otpada;
- privremeno skladištiti prije nego otpad predaju na obradu privrednom društvu ili preduzetniku iz alineje 1 ovog stava.

(2) Privremeno skladištenje iz stava 1 alineja 2 ovog člana može se vršiti najduže godinu dana od dana prijema otpada.

(3) Lokaciju na kojoj će se privremeno skladištiti komunalni otpad sakupljen sa područja jedinice lokalne samouprave određuje skupština jedinice lokalne samouprave.

(4) Lokacija iz stava 3 ovog člana mora da:

- bude ograđena, kako bi se spriječilo prisustvo neovlašćenih lica, domaćih i divljih životinja i nekontrolisano odlaganje otpada;
- bude opremljena vagon za mjerenje količine otpada koji se privremeno skladišti;
- ima organizovanu čuvarsku službu i službu za prijem otpada i održavanje privremenog skladišta;
- ispunjava i druge uslove radi obezbjedjivanja da privremeno skladištenje ne doprinosi dodatnom ugrožavanju životne sredine i zdravlja ljudi.

(5) Jedinica lokalne samouprave dužna je da obezbijedi vođenje evidencije o prijemu otpada na lokaciji iz stava 3 ovog člana u skladu sa članom 44 stav 2 ovog zakona.

(6) Evidenciju iz stava 5 ovog člana vodi subjekat koji upravlja privremenim skladištem komunalnog otpada.

(7) Izuzetno od stava 2 ovog člana, otpad se može privremeno skladištiti na period duži od godinu dana, pod uslovom da se za komunalni otpad koji je uskladišten duže od godinu dana na lokaciji iz stava 3 ovog člana za svaku godinu plaća naknada u iznosu od 10 € po toni komunalnog otpada.

(8) Sredstva od naknade iz stava 7 ovog člana prihod su budžeta Crne Gore i mogu se koristiti samo za izgradnju postojenja za obradu otpada, nabavku opreme i vozila za sakupljanje i transport otpada i sanaciju i rehabilitaciju neuređenih odlagališta.

(9) Način privremenog skladištenja otpada iz stava 1 alineja 2 ovog člana i uslove zaštite životne sredine i zdravlja ljudi propisuje jedinica lokalne samouprave, uz saglasnost Ministarstva.

Komentar:

U stavu 2 člana 78 propisano je da se „privremeno skladištenje iz stava 1 alineja 2 ovog člana može se vršiti najduže godinu dana od dana prijema otpada.”

Ako se zna da je lokacija Vasove vode već bila korišćena u privremenu svrhu, što svjedoči Ugovor (01-4290) između opštine Berane i Vesković Miloja i Vesković Milorada, o zakupu zemljišta u tu namjenu koji je važio u periodu od 12.10.2005. do istog datuma 2010. godine (pet godina), a da je i nakon toga nastavljeno odlaganje različitih vrsta otpada (medicinski,

životinjski, farmaceutski, elektro...) na ovoj lokaciji, mišljenja sam da bi svako dalje produžavanje roka upotrebe Vasovih voda za privremeno odlaganje otpada bilo neopravdano, te da je neophodno izvršiti sanaciju ovog nesporno zagađenog zemljišta.

Stav 4 člana 78 Zakona o upravljanju otpadom propisuje koji bi elementi morali biti prisutni na lokaciji da bi ona bila korišćena kao privremeno odlagalište otpada.

Posjetom lokaciji Vasove vode, svi članovi Ekspertskog tima, mogli su utvrditi da sem čuvarske službe, ako se tako može tumačiti jedan čovjek bez adekvatne opreme (službena uniforma), ne psotoje drugi elementi – npr. lokacija nije ograđena, nema vage...

Kako Sporazum Opštine Berane I MZ Beranselo i Programski zadatak od Ekspertskog tima očekuju da se izjasni o tome da li su Vasove vode lokacija pogodna za privremeno odlagalište komunalnog otpada iz opštine Berane u skladu sa važećim Zakonom o upravljanju otpadom, vjerujem da su stavovi 2 i 4 od suštinskog značaja.

1.1.2 „Vasove vode” kao lokacija za izgradnju regionalne sanitarne deponije za opštine Berane, Rožaje, Plav i Andrijevica

- Relevantni dio Pravilnika o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija za otpad, stručnoj spremi, kvalifikacijama rukovodioca deponija i vrstama otpada i uslovima za prihvatanje otpada na deponiji (*”Sl. list CG”, br. 84/09*).

Značenje izraza

Član 3

Pojedini izrazi upotrebljavani u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

3. **Tijelo deponije** je prostor na deponiji u koji se odlaže otpad sa sistemom za: zaptivanja dna deponije, pokrivanje površina deponije, ispuštanje ocjednih voda sa površina deponije, sakupljanje i evakuaciju gasova, uključujući ivice, potporne nasipe i druge konstrukcione elemente za obezbjeđivanje stabilnosti tijela deponije,

...

Lokacija za izgradnju deponije

Član 5

Deponija se gradi na lokaciji koja:

- je minimalno udaljena 300 m od naseljenih mjesta i mjesta namijenjenih rekreaciji, javnih parkova, rehabilitacionih centara i banja i poljoprivrednih površina, namijenjenih uzgajanju povrća,
- je minimalno udaljena 500 m od stalnih riječnih tokova i jezera, osim vodotoka sa malim proticajima, koje se mogu na dijelu deponije zatvorenim profilima kanalisati ili izvesti skretanjem vodotoka,
- je iznad vodonosnih izdana ili na kojoj vode iz pukotinskih stijenskih masa ne pune deponijski prostor
- i
- nije u I, II I III zoni sanitarne zaštite izvorišta, u skladu sa posebnim propisima.

Tijelo deponije za neopasan i opasan otpad se projektuje tako da nije u vidnom polju prozora, balkona i ulaznih vrata stambenih zgrada, obrazovnih, vaspitnih, zdravstvenih i drugih objekata u kojima se ljudi zbog rada i odmaranja zadržavaju duže vrijeme, na udaljenosti do 600 m od spoljne granice deponije I zgrada, odnosno objekata nije manja od 300 m.

Deponije smještene u zoni seizmičkog uticaja projektuju se tako da, prekrivni sloj kosina i dna deponije, sistem za sakupljanje ocjernih voda i gasa i završni prekrivni sloj, obezbjeđuju otpornost na najveće moguće horizontalne seizmičke uticaje.

Sastavni djelovi deponije

Član 8

Deponija se sastoji od: tijela deponije, sistema za tretman deponijskog gasa, bazena za prihvatanje ocjernih voda, postrojenja za tretman i ispuštanje ocjernih voda, spoljašnjeg drenažnog sistema za sakupljanje površinske atmosfere vode I vode od pranja točkova, opreme za mjerenje otpada, prostora za kontrolu I analizu otpada i prostora za privremeno skladištenje otpada.

Komentar:

Imajući u vidu da su kontrolna mjerenja koja su po narudžbi Ekološkog pokreta „OZON”, odnosno Ministarstva održivog razvoja i turizma, uradile ovlaštene firme, dovele i do drugačijeg tumačenja pojmova granica deponije, odnosno tijela deponije, vjerujem da treba uzeti u obzir i ovaj detalj je očigledno riječ o drugačijim pojmovima, što uostalom I potvrđuje član 8 važećeg Pravilnika.

Ovdje je važno istaći i da je članom 3 važećeg Zakona o upravljanju otpadom, koji je takođe posvećen značenju izraza definisano:

„ 4. deponija je mjesto čija je primarna funkcija odlaganje otpada na površini ili ispod površine zemlje, uključujući: interna mjesta za odlaganje (deponija na kojoj proizvođač odlaže sopstveni otpad na mjestu nastanka) i stalna mjesta koja se koriste za privremeno skladištenje otpada, osim transfer stanica i mjesta za skladištenje otpada prije njegove obrade za period do tri godine ili skladištenje otpada prije odstranjivanja za period do jedne godine”.

Moje mišljenje je da je potrebno ispoštovati uslov iz člana 5 važećeg Pravilnika a to je da **deponija** bude udaljena minimum 500 m od rijeke Lim, koja je od međunarodnog značaja, što naročito treba imati u vidu, jer je riječ o mogućem prekograničnom kontekstu, koji je tretiran i ESPOO konvencijom, ratifikovanoj u Crnoj Gori.

Kako smo od gospođe Sovrlić, glavne projektantkinje iz firme „Kirilo Savić”, dobili informaciju da su granice **tijela deponije** nakon prepravljavanja glavnog projekta udaljene od rijeke Lim 500 m, a za što je trebalo da dobijemo i zvaničnu potvrdu u vidu Elaborata ovlaštene firme, smatram da je od najveće važnosti razjasniti ove pojmove, jer Ekspertski tim mora svojim ugledom pružiti garanciju laičkoj javnosti da je riječ o ispravnom tumačenju.

Pošto je jasno da može doći do različitog pravnog tumačenja, što je posebno imati u vidu zbog eventualnih sudskih postupaka, mišljenja sam da bi na osnovu Predloga glavnog projekta, poslednje verzije sa urađenim izmjenama, tj spremnog za potpis revizije komisije, trebalo

uraditi još jedno kontrolno mjerenje od granica **deponije** do svih objekata koji su po važećem Pravilniku mogući eliminatorni faktor, a naročito imajući u vidu one koje tretira Programski *zadatak* (Rijeka Lim, poljoprivredno zemljište, naseljena mjesta, dječja bolnica, sakralni objekti, aerodrom ...).

2. ZAKON O PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Uvidom u Elaborat procjene uticaja regionalne sanitarne deponije u opštini Berane na životnu sredinu, koji je radila firma MEDIX d.o.o iz Podgorice jasno se vidi da nije bilo ni jedne riječi o većem broju izvora koji se nalaze na lokaciji Vasove vode, kao i da nijesu propisane mjere zaštite istih ni u toku gradnje a ni kasnije u slučaju funkcije sanitarne deponije.

Kako su članovi Ekspertskog tima izlaskom na teren utvrdili postojanje izvora, siguran sam, bez obzira na izdašnost, da ćemo se svi složiti oko potrebe tretiranja ovog veoma bitnog segmenta životne sredine predmetnim Elaboratom procjene uticaja na životnu sredinu.

Kako Ekološka saglasnost za predmetni Elaborat urađen u septembru 2008. godine, izdata od strane tadašnjeg Ministarstva održivog razvoja i turizma 16.07.2009. godine, propisuje citiram tačku 3: „*Nosilac projekta je dužan da u roku od dvije godine od dana dobijanja ovog rješenja započne izvođenje projekta iz tačke 1 ovog rješenja*”, a što nije urađeno ni do danas, te da smo od gospođe Sovrlić dobili informaciju da je glavni projekat promijenjen u odnosu na rješenje za koje je rađena procjena uticaja na životnu sredinu, mišljenja sam da je potrebno ponoviti ovu proceduru i uraditi novi Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za predlog glavnog projekta koji će biti u skladu sa važećim Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („*Službeni list RCG*“, broj 80/05 i „*Službeni list CG*“, broj 40/10, 73/10 i 40/11).

Ovdje takođe, ističem da je bitno upoznati članove Ekspertskog tima sa drugačijim tumačenjima validnosti Ekološke saglasnosti od strane nadležnih institucija sa jedne i mještana i nevladinih organizacija sa druge strane.

Naime, kako je lokalna uprava opštine Berane preuzela od resornog državnog organa Ekološku saglasnost tek 01.02.2011. godine, zbog kako su nas obavijestili neizmirenih finansijskih obaveza prema članovima Komisije za ocjenu Elaborata a što nije bilo učinjeno ni na taj datum (posjedujem dopis Agencije za zaštitu životne sredine koji to potvrđuje), nadležne institucije tumače da rok od dvije godine za započinjanje realizacije projekta počinjene od tada.

Suprotno od njih mještani i nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine smatraju da je rok jasno definisan danom izdavanja Ekološke saglasnosti (16.07.2009. godine) i da su stvorene pretpostavke da se uradi novi Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu uz organizovanje javne rasprave, što je naročito bitno i iz razloga što je učešće zainteresovane javnosti izostalo u prethodnom slučaju, a što je obzirom na prirodu projekta od velikog značaja i u krajnjem u skladu sa Arhuskom konvencijom, koja je takođe ratifikovana u Skupštini Crne Gore.

PREPORUKE I ZAKLJUČAK

Zbog svega navedenog smatram da bi Ekspertski tim u svojim preporukama trebao istaći dva po meni ključna elementa za izgradnju regionalne sanitarne deponije za opštine Berane, Rožaje, Andrijevicu i Plav sa Gusinjem, na lokaciji Vasove vode i to:

- Novo kontrolno mjerenje koje će izvršiti ovlaštena geodetska firma na osnovu posljednje verzije Predloga glavnog projekta, koje bi pokazalo rastojanje granica **deponije** od objekata koji su po važećem Pravilniku relevantni za eventualni eliminatorni faktor,
-
- Novi Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu, usklađen sa važećim Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, u kom će biti obrađeni i postojeći izvori i koji će proći javnu raspravu (Arhuska konvencija),
-

Što se tiče pogodnosti lokacije Vasove vode za privremeno odlagalište komunalnog otpada, smatram da je važeći Zakon o upravljanju otpadom jasno definisao rokove za ovu namjenu, te obzirom na činjenicu da se ova lokacija već preko sedam godina koristi u tu svrhu, a uzimajući u obzir i količine različitih vrsta otpada, pa i opasnog (*elektro, medicinski, farmaceutski, životinjski, otpadne gume, otpadna ulj...*), deponovanog na tom prostoru i konačno nepostojanje propisanih elemenata (ograda, vaga...) mišljenja sam da **nije pogodna** i da je potrebno zaustaviti dalje deponovanje i krenuti u proces sanacije zagađenog zemljišta.

Što se tiče pogodnosti lokacije Vasove vode za izgradnju regionalne sanitarne deponije, a imajući u vidu da su kontrolna mjerenja koja su uradile ovlaštene geodetske firme dokazala da je po važećem Pravilniku nesporno postojao makar jedan eliminatorni faktor za lokaciju Vasove vode, blizina stalnog riječnog toka (manje od 500 m) a što je potvrdila i g-đa Sovrlić, glavna projektantkinja, te međunarodnog značaja rijeke Lim i eventualnog prekograničnog konteksta (ESPOO konvencija), npr. u slučaju elementarnih nepogoda, mišljenja sam da **nije pogodna** i da treba krenuti u pronalaženje nove lokacije i novog rješenja za upravljanje otpadom u opštini Berane, koje će biti bolje i u ekološkom i u ekonomskom smislu, i koje će pratiti savremena tehnološka rješenja.

U Nikšiću, dana 12.11.2012. godine

Aleksandar Perović, član Ekspertskog tima
(predstavnik MZ Beranselo i Ekološkog pokreta „OZON”)

M.P.

.....